

Brug busketter på kirkegården

Schnell, Marie

Published in:
Kirkegaarden

Publication date:
2019

Document version
Også kaldet Forlagets PDF

Document license:
[Ikke-specificeret](#)

Citation for published version (APA):
Schnell, M. (2019). Brug busketter på kirkegården. *Kirkegaarden*, 14-17. [4].

BRUG BUSKETTER PÅ KIRKEGÅRDEN

Tekst og illustration: Marie Schnell, masch@ign.ku.dk
Landskabsarkitekt MDL, PhD-studerende ved IGN, Københavns Universitet

Buskplantninger kan levere frodighed i øjenhøjden med utallige muligheder for variation af udtryk og oplevelser hele året. Denne beplantning består blandt andet af almindelig benved (*Euonymus europaeus*) med vinrøde blade og pink og orange frugter, kirsebærkornel (*Cornus mas*) med begyndende orangefarvning af bladene og hvid kornel (*Cornus alba* 'Elegantissima') med hvidbrogede blade og begyndende rødmen. Bemærk at der ikke er blomster på billedet og alligevel er det fyldt med farver.

Over de seneste år er interessen for buske steget. Det er der god grund til: De er robuste, kræver meget lidt pleje og byder på utallige muligheder for variation af oplevelser og sanseindtryk gennem hele året.

Buske plantet i grupper skaber læ og rum og kan skalamæssigt modsvare selv større bygninger.

Også om vinteren skaber buskene rum og karakter. De tætte grenstrukturer bevares efter løvfald så den rumlige

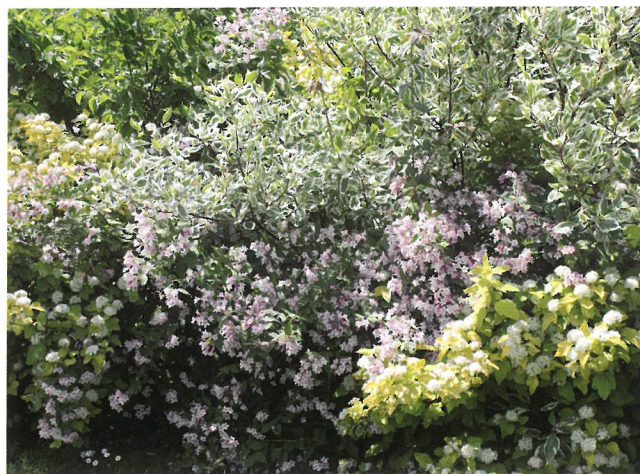
oplevelse er intakt mens nye oplevelser dukker frem. Forskellige grenfarver, vækstformer, frugter og endda vinterblomstring kan benyttes strategisk til at præge områder i den ønskede retning. Samtidig understøttes biodiversitet da buske kan danne levested for mange forskellige livsformer og dermed tilbyde føde og ly for fugle.

Brug af buskplantninger kan have stor betydning for karakteren af et område og for den oplevede stemning. De kan plantes som tætte volumener, som transparente slør,

Om vinteren har buske stadig volumen og i deres tætte grenstrukturer kan fugle og andre dyr søge ly.

Buskplantninger kan sætte markant præg på omgivelserne dels på grund af deres størrelse dels på grund af deres fylde i øjenhøjden. Der er mange muligheder for at komponere udtrykket, her er det lyst, let og blomstrende – næsten impressionistisk i sin pointillisme.

Mange planter har markante farver når de springer ud. Blærespirea 'Dart's Gold' har lysende gule blade i udspringet som er næsten lige så markant som forsytiaens blomstring. På denne måde kan man få flere "blomstringer" på en sæson.

I forsøgsplantningerne i Slagelse har vi plantet tre etager af buske og et bunddække af stauder. På billedet ses artstemaet 'Klima' hvor beplantningen endnu ikke er et halvt år gammel, og alligevel fremstår den med stor oplevelsesværdi. Diervillas blade understøtter farverne på blærespireaens løv. Sankthansurten 'Xenox' stemmer i med en lidt mørkere og køligere farve og vores øjne kan næsten få hjortetaks-træets stammer til at fortsætte farvetemaet.

som rolige, homogene flader eller som farverige oplevelser.

Buskplantninger kan være frodige volumener i øjenhøjden, der skærmer af mod forstyrrende omgivelser og styrer blikket i en ønsket retning. Her behøver de ikke spille hovedrollen men kan i stedet danne baggrund og fremhæve udvalgte fokuspunkter, for eksempel en skulptur, et blomsterbed eller en blomstrende solitærbusk. Her vil den rolige baggrund få forgrunden til at træde frem uden at

den skal konkurrere med andet.

Men buske kan også være hovedrollehavere udbredt over store såvel som små arealer. Ved bevidst brug af blomster, gren- og bladfarver, frugter og vækstformer kan man opnå markante sanseoplevelser året rundt.

Desværre efterlader en del buskplantninger et trist indtryk. De har udviklet sig til rodede, skambeskårne masser med kun begrænset blomstring og frugtsætning, men til

Når buske bliver større end forventet er det ofte saksen, der skal løse problemet. Resultatet er ofte uskønt og som her lukkes der lys ind i beplantningen hvilket får ukrudtet til at spire.

Eksempel på etagering i forsøgsplantningerne. Nederst er der et urtelag, herover er et lavt busklag efterfulgt af et mellem og et højt busklag. Der kunne også være flere etager af træer. Alle etager er sjældent repræsenteret i en vegetation, da hvert lag filtrerer noget af lyset fra.

gængæld fyldt med ukrudt. Det kan ikke undre, da der findes meget lidt dokumenteret viden på området. Buskene er det glemte fyld, som bruges flittigt, men med meget lidt viden. Vi gør som vi plejer eller som vi har set andre gøre det: tæt og med kraftigt voksende arter så beplantningen hurtigt lukker til. Drift er der jo altid mangel på, og ukrudt er en væsentlig faktor for brugertilfredsheden.

Der er ikke tidligere lavet forskning om landskabsarkitektonisk anvendelse af buske. Det har vi nu taget hul på med et PhD-projekt ved Københavns Universitet. I januar 2017 startede vores arbejde med at udvikle og afprøve nye strategier baseret på systematiske afprøvninger og planteøkologers dokumentation af buskes udvikling i naturen.

Forsøgsplantninger

På Gartnerskolen Jernbjerggårds arealer i Slagelse etablerede vi i 2017 seksten forsøgsplantninger. Med planter fra Danske planteskoler og plantning og pleje af flittige gartnererelever på skolen. Vi vil undersøge hvordan vækstform, plantetæthed og etagering kan påvirke buskplantningers udvikling. Vi tester fire forskellige kombinationer af arter for bedre at kunne afgøre om resultaterne kun er knyttet til en bestemt artssammensætning eller om der kan være en generel tendens.

Etager i buskplantninger

I naturen vil der ofte være flere etager i en vegetation. Etager består af arter med forskellig højde, hvis kroner danner etager under hinanden. Et bunddække er en etage

nederst i en beplantning og overstandere danner den øverste etage. Herimellem kan der være flere mellemetager. Planters højde afhænger af alder, potentiel udvokset højde og vækstbetingelser. En påskelilje bliver aldrig højere end et voksent bøgetræ, men den kan være større end bøgens kimplanter. Lys og skygge er en del af planters vækstbetingelser. Skygge vil få nogle arter til at strække sig efter lyset og andre til at vokse langsomt og spare på kræfterne. Stilkeg er et såkaldt lystræ, som lader meget lys slippe gennem sin krone. I egeskove er der derfor flere underetager af buske, småtræer og urter end der er i en tæt bøgeskov, der i grove træk består af to etager: et højt trælag af bøg og et lavt urtelag af anemoner.

I Danmark har vi ikke tradition for at plante i etager i buskplantninger, men det benyttes forskellige steder i udlandet. Med etager har vi flere muligheder for at skabe forskellige udtryk i bedet da der kan ske noget andre steder i beplantningen end blot på dens overflade.

Tæthed med mindre indbyrdes konkurrence

Etager gør det også muligt at dække bunden bedre af for ukrudtet. Særligt i kanterne, hvor brug af større arter giver risiko for at skulle beskære med haksaksen, hvilket sjældent bliver kønt. Og vi kan opnå tæthed med mindre risiko for at buskene udkonkurrerer hinanden. Planter kæmper om lys, vand og næringsstoffer. Hvis de kæmper om de samme ressourcer på samme måde vil de konkurrere indbyrdes og de stærkeste vil vinde. Mange buske er særdeles stresstolerante, så denne kamp kan strække sig over mange år med ressourceangel og svage og uskønne

Natur-tema i september

Hjemmehørende danske planter
med et twist på sorts og varietetsniveau

Illustrationen viser et af artstemaerne kaldet 'Natur', som en udfordring af begrebet natur. Der er brugt hjemmehørende danske arter med et twist, eksempelvis almindelig hyld af en rødbladet sort. Mutationen kan forekomme i naturen, men opfatter vi en beplantning som naturpræget hvis der er røde blade? Hvad er natur?

planter, der ikke kan skygge ukrudtet ned. Hvis alle skal overleve er det vigtigt at den enkelte art får opfyldt sine vækstkrav, men hvordan kan vi plante så dette opnås? Det håber vi på at kunne blive klogere på gennem vores undersøgelser.

Etager i forsøgsplantningerne

I forsøgsplantningerne har vi plantet tre busk-etager med forskellig forventet, udvokset højde: under 1 meter, 1-3 meter og over 3 meter. Nogle af de lave buske har brug for meget lys og andre trives i skygge. Vi vil undersøge hvordan buskene trives og udvikler sig i denne konkurrence og hvilke planter der dør undervejs. Når vi får større viden om planternes påvirkning af hinanden, får vi flere muligheder for at etablere succesfulde buskplantninger. Buske er på forskellige måder tilpasset ressourceknaphed og slid og er således særdeles anvendelige både i byer og i det åbne land. ■

I alle seksten bede afprøves plantepricipperne med og uden stauderbunddække. Stauderne får bedene til at virke mere "færdige" indtil buskene vokser til. Det giver mulighed for at plante med større afstand, så buskene ikke konkurrerer så voldsomt mod hinanden.

Marie Schnell

- er Landskabsarkitekt MDL og PhD-studerende ved Sektionen for Landskabsarkitektur og Planlægning, Københavns Universitet, IGN
- Vejledere: Torben Dam, lektor ved Sektionen for Landskabsarkitektur og Planlægning og Björn Wiström, forsker ved Sveriges Lantbruksuniversitet i Alnarp, Sverige
- Sponsor: Danske Planteskoler
- Samarbejde med Have & Landskab, Gartnerskolen Jernbjerggård, Slagelse

Buske

Buske er flerårige selvopretholdende, planter med forvedede stængler og forgrening fra grunden eller tæt herpå. Man skelner ikke skarpt mellem buske og træer. Der findes små træer og store buske, men generelt beskrives buske som mindre end træer og tættere forgrenet.

KIRKEGÅRDEN

April 2019

39. årgang

2